

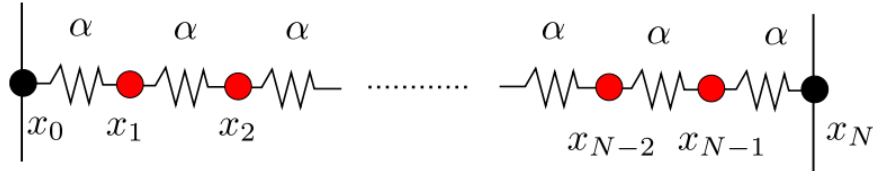
Wydział, kierunek: WFiIS, FT	Imię i nazwisko: Marcin Mikołajczyk	Rok: 3	Grupa: 2
Data wykonania: 24 czerwca 2025	Data oddania: 24 czerwca 2025	OCENA:	

Projekt 4: Dynamika jednowymiarowego łańcucha atomów

1 Wstęp teoretyczny

Celem laboratorium jest analiza dynamiki jednowymiarowego łańcucha atomów z wykorzystaniem formalizmu Lagrange'a. W szczególności badamy propagację zaburzeń i zjawisko rezonansu mechanicznego w łańcuchu atomowym. Dzięki numerycznej symulacji ewolucji czasowej układu możemy śledzić zmiany energii kinetycznej, potencjalnej i całkowitej, a także obserwować zachowanie poszczególnych atomów w czasie.

Analizowany łańcuch atomów pokazano na rysunku 1. Zakładamy, że każdy atom ma masę m . Położenia atomów opisane są funkcjami $x_i(t)$. W stanie spoczynku położenia atomów opisuje zależność $x_{i,0} = \Delta \cdot i$, $i = 0, 1, \dots, N$, gdzie Δ jest równowagową odległością międzyatomową. Położenia dwóch skrajnych atomów są ustalone: $x_0 = 0$ oraz $x_N = x_{\max}$. Każdy atom oddziałuje sprężystością tylko ze swoim lewym i prawym sąsiadem, przy czym w stanie równowagi oddziaływania znikają.

Rysunek 1: Jednowymiarowy łańcuch atomów. [1]

Energia potencjalna pary atomów dana jest przez:

$$U_{i,j} = \frac{\alpha}{2} [(x_i - \Delta i) - (x_j - \Delta j)]^2$$

Całkowita energia kinetyczna:

$$T = \sum_{i=0}^N \frac{m}{2} \dot{x}_i^2$$

Całkowita energia potencjalna:

$$U = \sum_{i=1}^N \frac{\alpha}{2} (x_{i-1} - x_i + \Delta)^2$$

Równania ruchu wyznaczamy z równania Eulera-Lagrange'a:

$$\frac{d}{dt} \frac{\partial L}{\partial \dot{x}_i} - \frac{\partial L}{\partial x_i} = 0$$

co daje:

$$\ddot{x}_i = \frac{\alpha}{m}(x_{i-1} - 2x_i + x_{i+1})$$

Dla drgań własnych przy ustalonych końcach rozwiązaniem jest fala stojąca:

$$x_i(t) = x_{i,0} + A_i \sin(kx_i) \cos(\omega t)$$

co prowadzi do zależności dyspersji:

$$\omega^2 = \frac{4\alpha}{m} \sin^2\left(\frac{k\Delta}{2}\right)$$

i kwantyzację liczby falowej:

$$k_n = \frac{n\pi}{N\Delta}, \quad \omega_n = 2\sqrt{\frac{\alpha}{m}} \sin\left(\frac{n\pi}{2N}\right)$$

2 Zadania do wykonania

1. Przyjąć parametry symulacji: $N = 50$, $\Delta t = 0.02$, $\Delta = 0.1$, $\alpha = 1$, $m = 1$.

2. Propagacja zaburzenia:

Warunek początkowy położzeń:

$$s_i = x_{i,0} + \frac{\Delta}{3} \exp\left(-\frac{(x_{i,0} - \frac{x_{\max}}{2})^2}{2\sigma^2}\right), \quad \sigma = 3\Delta$$

Brak prędkości początkowych: $\dot{x}_i = 0$.

Symulacja dla $nt = 5000$ kroków czasowych. Zarejestrować w czasie: energię kinetyczną, potencjalną, całkowitą oraz wychylenia atomów. Sporządzić mapę zmian położenia w czasie.

3. Rezonans mechaniczny:

Warunki początkowe: $x_i = x_{i,0}$, $\dot{x}_i = 0$.

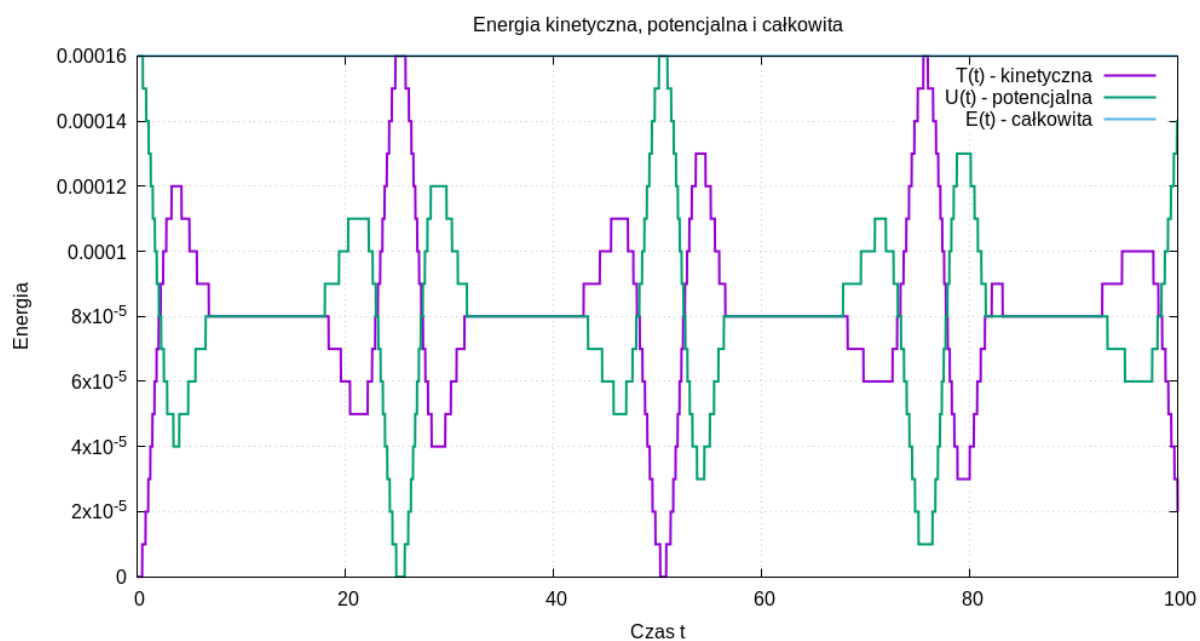
Pobudzany jest atom $m = 1$ siłą o częstości ω_n :

$$\dot{s}_m = \frac{\alpha}{m}(s_{m-1} - 2s_m + s_{m+1}) + \frac{F}{m} \sin(\omega_n t), \quad F = 0.01$$

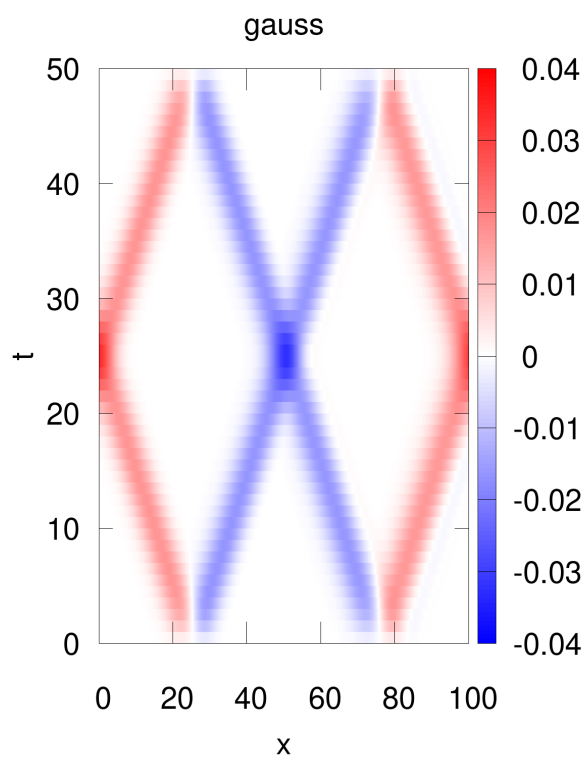
Wykonać symulację dla $n = 0.9, 1.0, 1.1, 1.5, 2.0, 5.0$. Czas symulacji: $t_{\max} = 20 \cdot \frac{2\pi}{\omega_n}$, $nt = \text{int}(t_{\max}/\Delta t)$.

Sporządzić wykresy energii i wychylenia atomów w czasie.

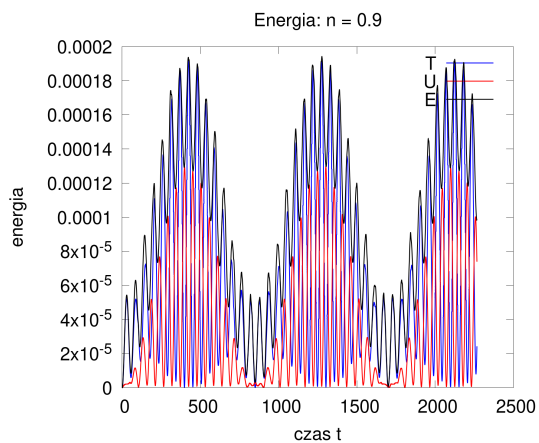
3 Wyniki

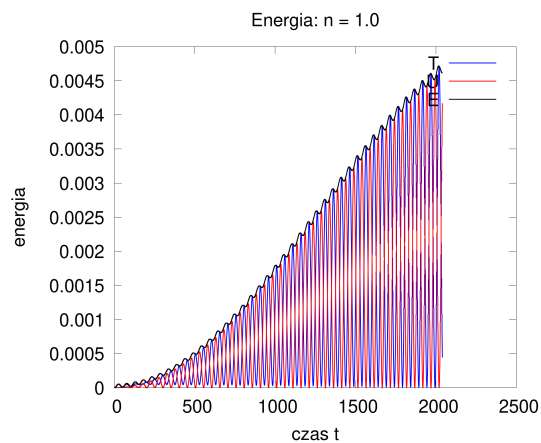
Rysunek 2: Zmiany energii w czasie dla warunków początkowych (zaburzenie Gaussa).

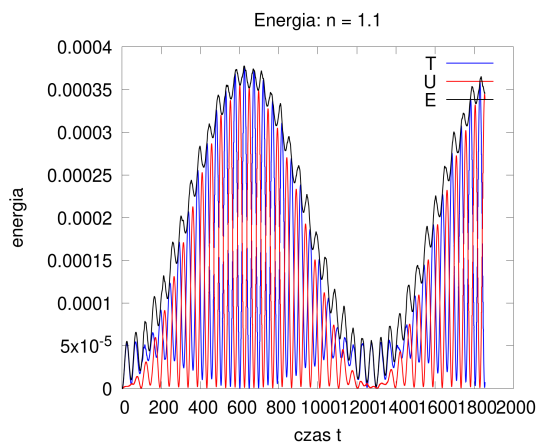
Rysunek 3: Mapa zmian położenia atomów w czasie dla zaburzenia Gaussa.

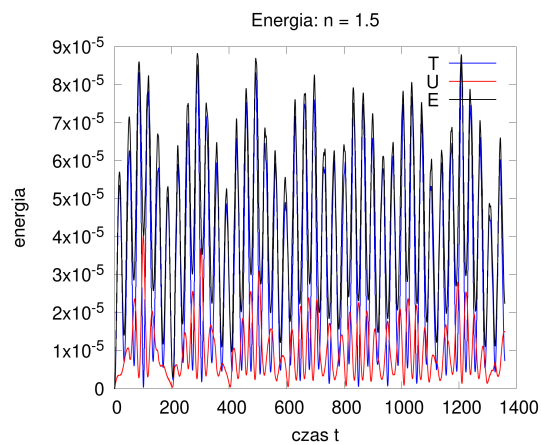
Rysunek 4: Energie dla $n = 0,9$.

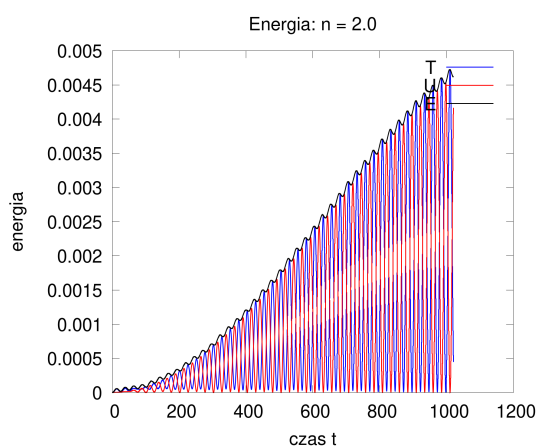
Rysunek 5: Energie dla $n = 1,0$.

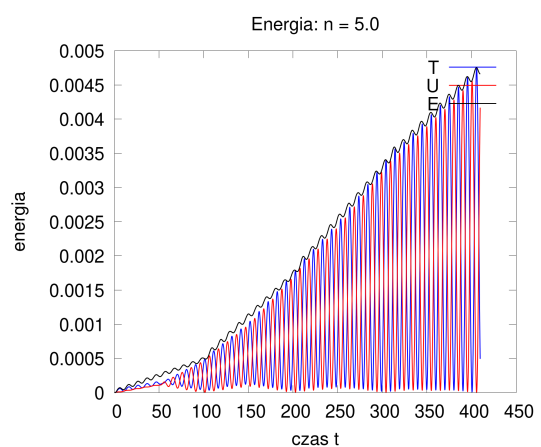
Rysunek 6: Energie dla $n = 1,1$.

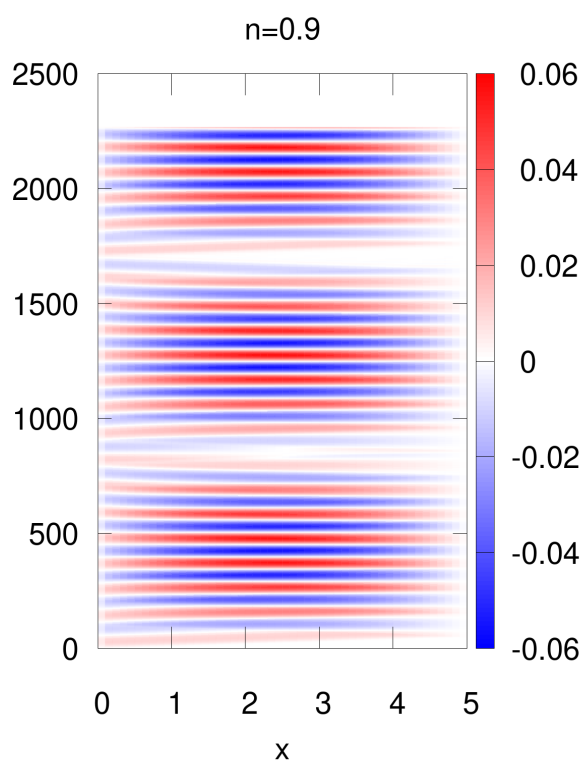
Rysunek 7: Energie dla $n = 1,5$.

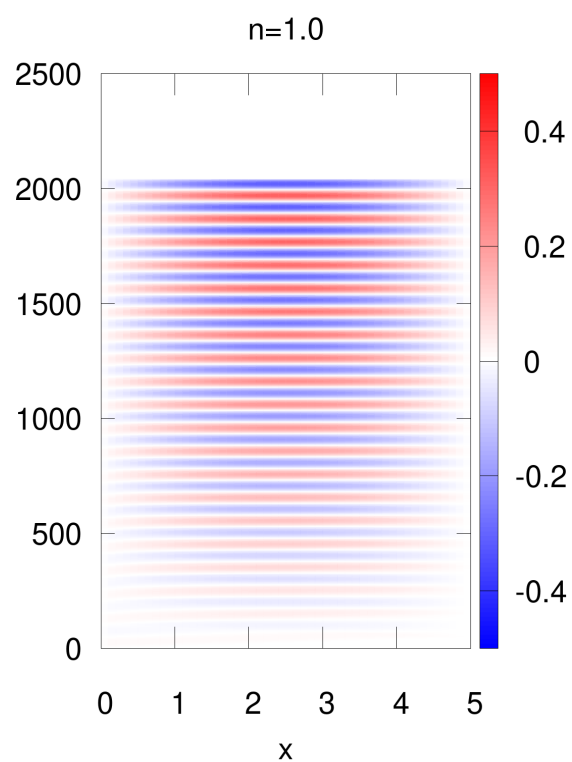
Rysunek 8: Energie dla $n = 2,0$.

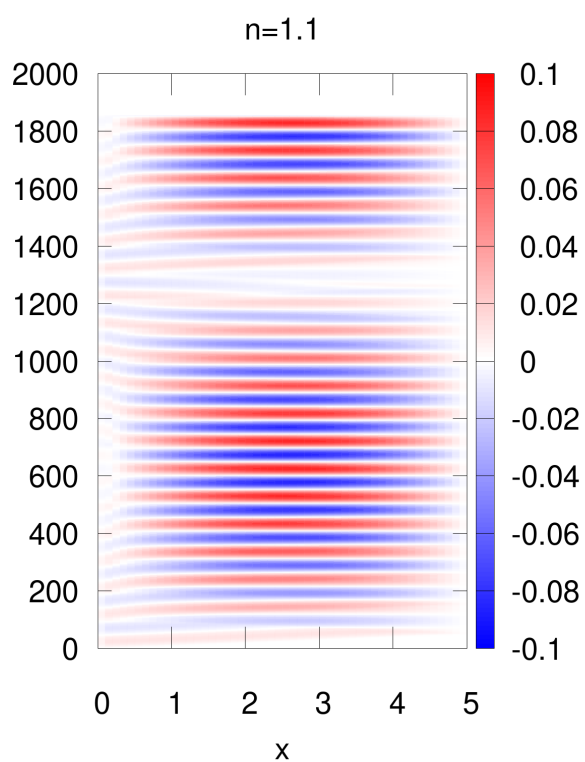
Rysunek 9: Energie dla $n = 5,0$.

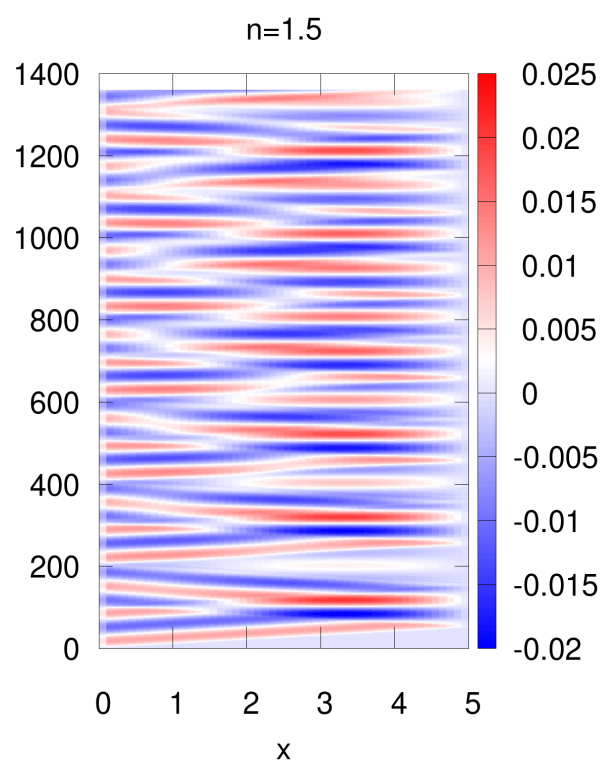
Rysunek 10: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 0,9$.

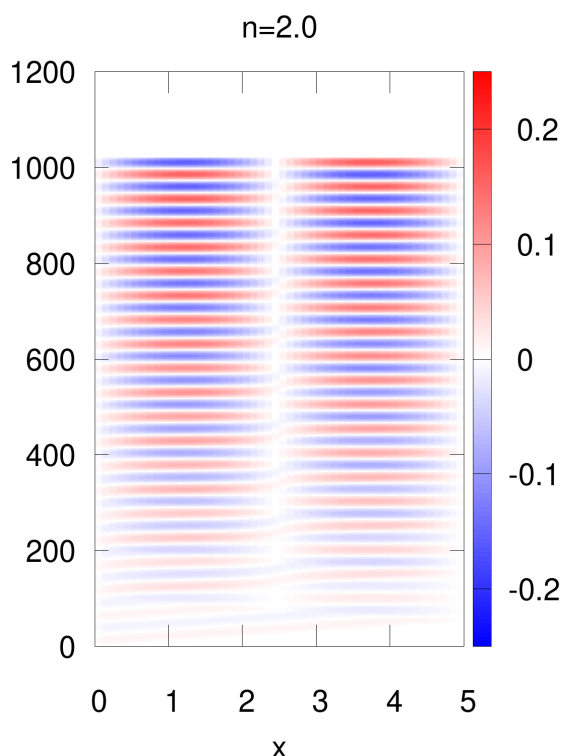
Rysunek 11: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 1,0$.

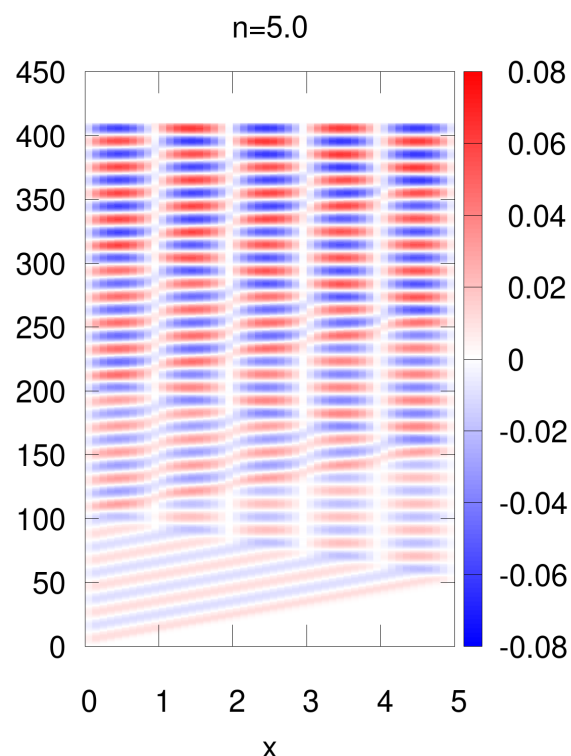
Rysunek 12: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 1,1$.

Rysunek 13: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 1,5$.

Rysunek 14: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 2,0$.

Rysunek 15: Rozchodzenie się zaburzenia dla $n = 5,0$.

Obserwacje

- Dla $n < 1$ (np. $n = 0,9$) obserwujemy dominację energii potencjalnej i częściowe zatrzymanie zaburzenia — fala nie rozchodzi się swobodnie.
- Dla $n = 1$ energia całkowita jest zachowana z bardzo dobrą dokładnością, a zaburzenie rozchodzi się w sposób symetryczny i bez dyspersji.
- Dla $n > 1$ (np. $n = 1,1, 1,5, 2,0, 5,0$) fala rozchodzi się z większą prędkością, a pojawia się zauważalna dyspersja — fala ulega rozmyciu.
- Całkowita energia układu pozostaje zachowana z bardzo dobrą dokładnością we wszystkich przypadkach, co potwierdza poprawność implementacji metody całkowania RK4.

4 Wnioski

Symulacje propagacji zaburzenia pokazały rozchodzenie się impulsu w łańcuchu w obu kierunkach oraz odbicia od ustalonych końców. Energia całkowita pozostaje zachowana z niewielkimi fluktuacjami numerycznymi.

W eksperymencie rezonansowym zaobserwowano znaczny wzrost energii i amplitudy drgań dla wartości n bliskich całkowitym, zgodnie z przewidywaniami teoretycznymi. Dla wartości n oddalonych od rezonansu system wykazuje jedynie niewielką odpowiedź, co potwierdza selektywność odpowiedzi rezonansowej łańcucha.

Literatura

- [1] *Instrukcja do ćwiczenia UPEL*